سراج

روزنامه صبح ایران / سال دهم - شماره ۱۷۱۹
۱۲ خرداد ماه ۱۴۰۴/ با ما همراه شوید
www.serajonline.com - @serajname

حدیث روز

پیامبر اکرم (ص) :
لَو یَعلَمُ العِبادُ ما فی رَمَضانَ لَتَمَنَّت أن یَکونَ رَمَضانُ سَنَةً .
اگر بندگان می دانستند که در رمضان چه [برکاتی] هست، آرزو می کردند که رمضان، یک سال باشد .

تأکید رهبر انقلاب بر انتشار تقریظ‌ها و تقویت جریان انقلاب

ابراهیم‌زاده، معاون دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب، در پاسداشت هنر و ادبیات انقلاب اسلامی گفت: در جریان معرفی تقریظ‌ها از کشف استعدادهای جوان شگفت‌زده می‌شویم، رهبر انقلاب اصرار دارند که انتشار تقریظ ادامه پیدا کند و این جریان تقویت شود.

چهارمین پاسداشت هنر و ادبیات انقلاب اسلامی به‌مناسبت رونمایی از تقریظ رهبر معظم انقلاب اسلامی بر کتاب «روح‌الله»، اثر هادی حکیمیان صبح امروز، ۱۱ خردادماه، در آستانه سالروز ارتحال امام خمینی(ره) در دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب برگزار شد.

محمدرضا کائینی، نویسنده و پژوهشگر تاریخ معاصر، با بیان اینکه از حدود ۳۰ سال پیش یعنی در اواسط دهه ۷۰ تخریب نام امام(ره) شروع شد و انتشار تقریظ بر این کتاب و دیگر آثار مشابه در واقع پادزهری بر تخریب نام امام(ره) است، گفت: جریانی که از اواسط دهه ۷۰ شروع شد، عملاً به این نتیجه رسیده بود که با خط امام(ره) نمی‌شود کشور را اداره کرد. با این حال از عکس و تصویر و نام ایشان استفاده می‌کردند و سران آنها حتی به نام و عکس امام فتنه و علیه نظام و انقلاب اعلام موضع می‌کردند.

نثر کتاب «روح‌الله» همانند نثر آل احمد است

وی با اشاره به امتیاز کتاب «روح‌الله» نسبت به دیگر آثار مشابه افزود: ما هنوز اثر بایسته‌ای درباره امام(ره) و حتی انقلاب تولید نکردیم. الآن هم علی‌رغم همه تلاش‌ها اثری که اجماع و یا شبه اجماع کارشناسان را داشته باشد، تولید نشده است. از این منظر، کتاب آقای حکیمیان نقطه عطفی است برای این جریان.

کائینی با بیان اینکه نویسنده با نگارش «روح‌الله» گام بلندی در این راه برداشته است، افزود: این کتاب یک زندگی‌نامه نیست؛ وقایع زندگی امام(ره) را بسط نداده اما وارد هر موضوعی شده، آن را کامل پرداخته و نشان داده که بر موضوع اشراف دارد. از جمله امتیازات محتوایی کتاب این است که نویسنده تلاش کرده از اسناد کمتر منتشر شده یا منتشر نشده استفاده کند.

به گفته این پژوهشگر؛ ما در مورد بسیاری از شخصیت‌ها اشباع کاذب ایجاد کردیم و وقتی به زندگی آنها نزدیک می‌شویم، می‌بینیم که چه ناگفته‌های بسیاری در زندگی آنها وجود دارد. درباره امام(ره) هم این موضوع صدق می‌کند. از این منظر، حکیمیان دو سند ارائه کرده که از جمله ویژگی‌های کتاب به شمار می‌رود؛ حرف نو، سند نو و حتی تصویر نو در جذاب‌تر کردن اثر مؤثر است؛ از این جهت تلاش حکیمیان ارزشمند است.

وی با بیان اینکه حکیمیان در کتاب «روح‌الله» به آرای امام(ره) در دوره پیش از پیروزی انقلاب توجه نشان داده و این یکی از موضوعات مغفول درباره امام(ره) است، گفت: شخصیت امام(ره) از کودکی با سیاست پیوند خورده بود. شناخت ایشان از وقایع به‌گونه‌ای بود که اصلاً قابل مقایسه با دیگر علما نبود؛ به‌طوری که اشراف و اطلاعات ایشان تعجب برخی از آقایان را برانگیخته بود.

کائینی اشراف حکیمیان بر گروه‌های مختلف سیاسی را از دیگر نقاط قوت کتاب برشمرد و درباره نثر کتاب یادآور شد: نثر «روح‌الله» شبیه نثر آل احمد است و اگر کسی با انس پیدا کند، روی او تأثیر خواهد گذاشت.

مهدی ابراهیم‌زاده، معاون دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب، در این نشست با بیان اینکه «در جریان معرفی تقریظ‌ها از کشف استعدادهای جوان که شاید هنوز در دوره انقلاب به دنیا نیامده بودند، شگفت‌زده می‌شویم.»، گفت: این‌ها ثمره درختی هستند که امام(ره) بنا نهاده بودند؛ ثمراتی که خودشان باعث غبطه رهبر انقلاب می‌شوند و ایشان اصرار دارند که انتشار تقریظ ادامه پیدا کند و این جریان تقویت شود.

وی ادامه داد: در تقریظ‌های قبل به شهدا و فرهنگ جهاد و شهادت می‌پرداختیم، در این نشست به کسی می‌پردازیم که معمار و اصل جریان انقلاب و فرهنگ انقلابی است و امروز خود را در چهره فرزندان مقاومت از یمن تا لبنان و فلسطین نشان می‌دهد.

او گفت: پرداختن به امام(ره) پرداختن به اصل و ریشه ماست. تلألو و درخشش شخصیت ایشان به‌گونه‌ای است که طیف وسیعی از افراد از چپ و مارکسیست گرفته تا دیگر گروه‌ها را ذیل فرهنگ اسلامی متحد می‌کند و انقلاب را به پیروزی می‌رساند، امیدواریم جریان فرهنگی انقلاب امروز هم بتواند در پیروزی جبهه مقاومت ما را مدد برساند.

امام(ره) رمز بقای انقلاب را همانند رمز پیروزی آن می‌دانند

شهره پیرانی، پژوهشگر، در بخش دیگری از این نشست به موضوع تداوم انقلاب پرداخت و با طرح این شبهه که در زمان رحلت امام(ره) برخی فکر می‌کردند انقلاب به پایان راه رسیده است، گفت: دو دلیل برای رد این نظریه مطرح شد؛ نخست آنکه انقلاب اسلامی یک انقلاب تک نفره نبود و دوم اینکه تشییع امام(ره)، پایگاه مردمی انقلاب را نشان داد؛ اتفاقی که بارها پس از آن نیز تکرار شد.

وی با بیان اینکه نظریه‌های مختلفی درباره تداوم انقلاب مطرح شده است، یادآور شد: امام(ره) در روز بعد از پیروزی انقلاب در سخنرانی ۲۳ بهمن ۵۷ بحث تداوم انقلاب را مطرح می‌کنند و حفظ و تداوم آن را یک تکلیف الهی می‌دانند و تاکید دارند که انقلاب شعبه ولایت رسول خداست. ایشان بر این تأکید دارند که انقلاب اسلامی نه تنها در ایران که می‌تواند الهام‌بخش مردم دنیا در مبارزه با استعمار باشد که این امر، مفهوم جهانی بودن انقلاب را با تاکید بر اسلامی بودن، مطرح می‌کند.

وی افزود: امام(ره) رمز بقای انقلاب را همانند رمز پیروزی آن مانند انگیزه الهی، حکومت اسلامی، وحدت مردم و... می‌دانند. در کتاب «روح‌الله» روی بحث توکل به خدا، وحدت کلمه و حضور مردم بارها به عنوان حفظ و تداوم انقلاب مطرح شده است.

پیرانی با بیان اینکه پیروزی انقلاب سخت است اما تداوم آن سخت‌تر است، ادامه داد: انقلاب یک رویداد تاریخی نیست؛ بلکه یک مسئولیت همیشگی است و همه مردم باید به آن توجه کنند.

وی با تأکید بر اینکه بیانیه گام دوم انقلاب نمود بارزی از تداوم انقلاب است، یادآور شد: در این بیانیه با طرح مباحثی چون مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی، اتکا به جوانان، توسعه فرهنگ انقلابی، ایجاد انگیزه، تأکید بر عدالت اجتماعی و ... در جهت تداوم انقلاب تأکید شده است. بر این اساس، بر تربیت نسل آگاه و امیدوار که دشمن خارجی و داخلی را بشناسد و پای کار بماند برای رسیدن به این منظور تأکید شده است.

سطرهای خواندنی کتاب «روح‌الله»

وحید یامین‌پور، نویسنده، نیز در ادامه این نشست با بیان اینکه مردم امام(ره) را مرد نظرکرده می‌دیدند که قرار است شرایط را تغییر دهد، گفت: حقیقت معقول نهضت رسول خدا(ص) باید در قالب زمان تجلی پیدا می‌کرد. این حقیقت در آیین‌های شیعه تجدید می‌شد اما با امام(ره) این حقیقت در تاریخ تجلی پیدا کرد.

وی با بیان اینکه کتاب «روح‌الله» توانسته این مسئله را در بخش‌هایی از کتاب شکوفا کند، افزود: نمونه آن را می‌توان در روایت‌های ۱۵ خرداد در کتاب دید. یکی از دقت‌هایی که در کتاب دیده می‌شود، این است که نویسنده در مواقع حساس روایت را از زبان دیگران نقل کرده است که نمونه‌ای از آن را می‌توان در سوالات همسر پاکروان درباره امام(ره) دید که همسرش می‌گوید این آدم، آدم عجیبی است و ایمانش به آینده در زبان نمی‌گنجد.

به گفته وی؛ کتاب «روح‌الله» علی‌رغم اینکه گاه لحن تاریخی و گزارشی می‌گیرد، در لحظه‌هایی فرد را در مواجهه با حقیقت تاریخ قرار می‌دهد؛ حقیقت انقلاب ودیعه‌ای است از قرن‌ها پیش که در جان شیعیان بوده است. سجاد صفارهرندی، پژوهشگر، نیز در بخش دیگری از این نشست با بیان اینکه امام(ره) وجوه مختلفی دارند اما مهمترین وجه شخصیت ایشان، رهبری انقلاب اسلامی است، گفت: نسبت انقلاب با امام(ره) متفاوت با نسبت انقلابات دیگر با رهبرانشان است. پیش و پس از انقلاب وقایعی در سطح جهان داشتیم که به حق و ناحق تعبیر انقلاب شد و رهبرانی برای آن معرفی شدند، اما نسبتی که انقلاب با امام(ره) دارد متفاوت با همه این‌هاست.

وی با تأکید بر اینکه این نظر، فارغ از علقه به شخصیت امام(ره) و کاملاً یک گزاره جامعه‌شناختی است، یادآور شد: در ادبیات جامعه‌شناسی، درباره چرایی وقوع انقلاب‌ها نگاه مسلطی وجود داشت که می‌گفت لحظه‌ای هستند که سیستم با بحران مواجهه است، گرفتار ورشکستگی و فروریختگی می‌شود و در این موقعیت است که افرادی که دارای شأن سیاسی هستند و یا زیرکاند، سوار این تلاطم‌ها می‌شوند و ماجرا را با کامیابی خود به پایان می‌برند. انقلابات بزرگی که مثال‌های کلاسیک جامعه‌شناسی هستند، مؤید این تعریف‌اند مانند انقلاب فرانسه که در اثر دچار شدن به قحطی سنگین رخ داد.

پاشنه آشیل نشر ایران در ارتباطات بین‌المللی

نشر ایران در تعاملات بین‌المللی ورود جدی بسیاری نداشته است، با این حال برخی حرکت‌های پراکنده در گذشته موجب شده تا چهره مخدوشی از نشر ایران به نمایش در بیاید.

از نخستین دوره نشریاری تهران که دو هفته پیش در حاشیه سی و ششمین نمایشگاه کتاب تهران برگزار شد، به عنوان مهمترین رویداد برگزار شده در حوزه ارتباطات بین‌المللی نشر در ایران یاد کرده‌اند، تجربه‌ای که به گفته ناشران موفق برگزار شد و نزدیک به ۱۶۸ پیش قرارداد برای نشر ایران به ارمغان آورد.

اما در جریان برگزاری نشریاری تهران بیش از ۳۰ نماینده ناشران و آگانس‌های ادبی خارجی به ایران آمدند، بسیاری از آن‌ها برای نخستین‌بار به ایران آمده و با نمایشگاه کتاب تهران آشنا می‌شدند، فارغ از شگفتی‌ساز بودن برگزاری نمایشگاه کتاب تهران با این شکل و شمایل برای آن‌ها و خودنمایی ظرفیت نشر و تصویرگری کتاب کودک و نوجوان برای آن‌ها، نکته‌ای که تقریبا عمده ناشران خارجی در نشریاری تهران در گفت‌وگو با خبرنگار تسنیم بر آن تاکید داشتند، نوعی بی‌اعتمادی نسبت به ناشران ایرانی بود، بی اعتمادی که در طی سال‌های اخیر و در جریان فعالیت برخی از ناشران در محیط بین‌الملل به وجود آمده بود.

از نیمه دوم دهه ۹۰، نشر ایران تلاش کرده به صورت حرفه‌ای تر وارد بازار نشر جهانی شود، در این میان با توجه به اینکه ایران با توجه به شرایطی فعلی به کنوانسیون برن نپوسته است، ناشران بسیاری بدون رعایت قواعد و قوانین این بازار سخت‌گیرانه اقدام به فعالیت کرده‌اند، همان‌هایی که ترجمه‌های مختلفی از کتاب‌های خارجی را بدون رعایت قوانین رایت ترجمه و منتشر کرده‌اند.

حالا این اتفاق موجب شده تا ناشران خارجی کمتر تمایل به ارتباط با ناشر ایرانی داشته باشند و یا در ارتباطات خود بسیار محتاطانه عمل کنند، اما آیا این همه ماجرای ارتباط ناشران ایرانی با ناشر خارجی است؟ آیا در نشر ایران هیچ کتابی بدون رعایت قوانین بین‌الملل منتشر نمی‌شود؟ آیا رعایت قوانین رایت تنها با پیوستن ایران به کنوانسیون برن باید اجرایی شود؟ اساساً ایران حتما باید به برن بپیوندد تا بتواند اعتماد جهانی نشر را به دست آورد؟

تجربه بسیاری از ناشران موفق فعلی در بازار ایران که سال‌هاست با ناشران خارجی در ارتباط‌اند نشان می‌دهد که عمل به یک منشور اخلاقی نانوشته و امضا نشده بین این ناشران و فضای نشر بین‌الملل موجب شده تا تجربه موفقی برای اعتماد به ناشران ایرانی در بازار جهانی نشر ایجاد شود.

محمدحسین بهرامی مدیر انتشارات و آژانس ادبی نخل سبز در این زمینه به تسنیم می‌گوید: جمع‌بندی اهالی نشر و فرهنگ ایران این است که ایران از یک جایی برای ورود به بازار جهانی نشر باید شروع کند، با برگزاری فلوشیپ نشر تهران خواه ناخواه ناشران ایرانی با فضای بین‌الملل ارتباط برقرار کردند.

وی ادامه می‌دهد فضایی که تاکنون در حوزه نشر بین‌الملل در نمایشگاه کتاب تهران وجود داشت، فضایی نبود که بتوان به آن بازار جهانی گفت، وزارت ارشاد از سال‌ها پیش تلاش داشت تا در نمایشگاه‌های بین المللی چنین فضایی را ایجاد کند، از نویسندگان و ناشرانی برای حضور حمایت می‌کرد، اما با وجود همه این تلاش‌ها این اتفاق به صورت کامل رخ نداده است.و چرا که ظرفیت ما بسیار بالاتر است.

بهرامی می‌گوید: برگزاری مداوم نشریاری تهران می‌تواند این بستر را ایجاد کند که به صورت واقعی و ملموس ایران وارد فضای تعاملات بین‌المللی کتاب شود، البته مسیر بلندی در پیش است.

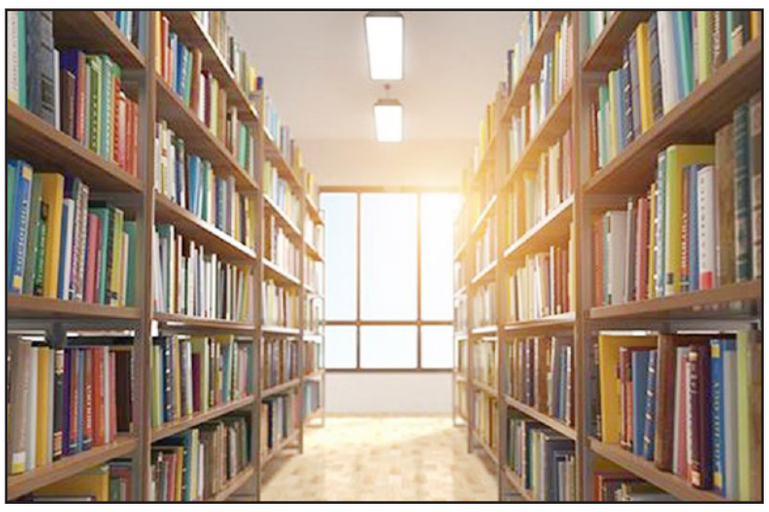

وی درواکنش به این انتقاد که عدم رعایت قوانین کپی‌رایت از سوی ناشران ایرانی مهمترین مانع در ارتباط درست نشر ایران با بازارهای جهان است می‌گوید: این یک واقعیت است، این مساله وجود دارد و در ارتباط با ناشران خارجی بسیار زیاد دیده و شنیده‌ایم که به نوعی شاکی هستند و اعتماد ندارند.

بهرامی می‌افزاید: اما روی دیگر سکه این است که بسیاری از ناشران ایران با ناشران بین‌المللی ارتباط کاری دارند، به صورت کلی این انتقاد به ناشران ایرانی وجود دارد، اما با وجود اینکه ما به کنوانسیون برن نپیوستیم، بسیاری از ناشران ایرانی رایت کتاب‌ها را از ناشران خارجی خریداری کرده و به حقوق بین‌الملل نشر وفادار هستند.

وی می‌گوید: ناشران ایرانی کم‌کم به این نتیجه رسیده‌اند که اگر بخواهند در بازار جهانی نشر نقش‌آفرینی کنند چاره‌ای ندارند جز اینکه خودشان هم رعایت مسائل حقوقی را کنند حتی اگر به کنوانسیون برن هم نپیوندیم ما یک تعهد داخلی و درونی را باید داشته باشیم و این قوانین را رعایت کنیم، کم‌کم ناشران خارجی هم ناشران حرفه‌ای بازار نشر ایران را خواهند شناخت و شناخت نیز خود تعهدی را برای ناشر ایجاد می‌کند که خلاف قواعد بین‌المللی رفتار نکند .

بهرامی در پایان شفافیت در حمایت از ناشران در رویدادهایی مانند نشریاری را ضرورت اولیه ادامه‌دار بودن موفق آن دانست و می‌گوید: ناشران خارجی باید به صورت شفاف بدانند پروسه حمایت گرنت ایران چیست؟ چه برنامه‌ای برای نشریاری در نمایشگاه سال آینده داریم؟ این شفافیت‌ها موجب می‌شود که طرف خارجی برای آینده تعاملات با ایران برنامه‌ریزی کند.

آغاز دوبله «آن‌شرلی» با نصرالله مدقالچی و مریم شیرزاد

دوبله فصل جدید کارتون «آن‌شرلی» با بهبودی وضعیت نصرالله مدقالچی پس از عمل جراحی‌اش و با حضور مریم شیرزاد در واحد دوبلاژ سیما آغاز شد.

مریم شیرزاد با انتشار تصویری از خود و نصرالله مدقالچی در واحد دوبلاژ سیما، اعلام کرد که پس از ۲۵ سال بار دیگر به دنیای آن‌شرلی بازگشته است.

شیرزاد درباره همکاری با نصرالله مدقالچی که مدیر دوبلاژ «آن‌شرلی» است، نوشت: این بار نیز با استاد مدقالچی گرامی مدیر دوبلاژی که در نسخه پیشین این سریال تجربه‌ای ارزشمند در کنارشان داشتم، آغاز سری جدید یادآور یک همکاری حرفه‌ای و دقیق بود. برای من این بازگشت، بازگشتِ فقط به یک نقش نبود، بازگشت به مسیری بود که با باور صدا و عشق به حرفه دوبله آغاز شد.

فصل جدید «آن‌شرلی» در ۲۴ قسمت قرار است دوبله شود. علاوه بر مریم شیرزاد که نقش‌گویی شخصیت آن‌شرلی را برعهده دارد، نقش گویی سایر شخصیت‌ها نیز توسط نصرالله مدقالچی انتخاب می‌شوند.

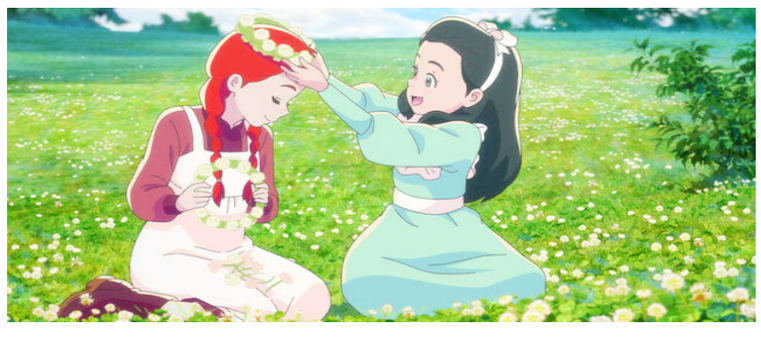

وظایف زن در خانه و خانواده

قسمت دوم

۴. تدبیر منزل

خانواده یک نهاد اجتماعی است. در هر نهاد اجتماعی، کارها بر اساس همکاری و تعاون پیش می رود و اگر برخی از اعضا همکاری نکنند، آن نهاد دچار اختلال و آشفتگی خواهد گردید. در اسلام، وظیفه ی مدیریت کلان خانواده بر عهده ی مرد و اداره ی درون خانه بر عهده ی زن می باشد. از پیامبر اکرم (ص) روایت شده است:

« کل نفس من بنی آدم سید، فالرجل سید اهله و المراه سیده بیتها؛ (۱۵)

هر یک از فرزندان آدم، فرمانروا است؛ مرد فرمانروای اهل و عیال خویش و زن فرمانروای خانه خویش می باشد. »

مردها به حکم آن که سرپرست خانواده اند و وظیفه دارند. هزینه اداره خانواده و مخارج همسر و فرزندان را تأمین کنند، به طور معمول روزها در خارج از خانه به سر می برند. در این وضعیت اگر زن، کارهای خانه (پخت و پز، شستن لباس ها، ظروف و... را انجام ندهد، این کارها بر روی هم انباشته می شود و امور آن مختل می گردد و کم کم شیرازه ی خانواده را از هم می پاشد؛ از این رو، ضرروی است که خانم ها کارهای داخل خانه را انجام دهند و شوهر را در اداره ی خانواده یاری کنند.

امام صادق (ع) از پدر بزرگوار خود نقل می کند که فرمود:

«تقاضی علی (ع) و فاطمه (ع) الی رسول الله (ص) فی الخدمه، فقضی علی فاطمه (ع) بخدمه ما دون الباب و قضی علی علی (ع) بما خلفه؛ قال: فقالت فاطمه (ع) فلا یعلم ما داخلنی من السرور الا الله باکفائی رسول الله (ص) تحمل رقاب الرجال؛ (۱۶)

علی (ع) و فاطمه (ع) از پیامبر (ص) درخواست کردند که کارهای خانه را میان آنها تقسیم کند. ایشان کارهای داخل خانه را به فاطمه (س) و کارهای بیرون خانه را به علی (ع) واگذار کرد. حضرت فاطمه (س) پس از این قضاوت پیامبر (ص) فرمود: کسی جز خدا نمی داند از این که پیامبر (ص) مرا از رنج معاشرت با مردان معاف داشت، چقدر خوشحال شدم. »

پیامبر گرامی اسلام (ص) می فرماید:

دکتر مجتبی خندان
(پژوهشگر عرصه خانواده)

«ایما امراه رفعت من بیت زوجها شیئاً من موضع الی موضع ترید به صلاحاً نظر الله الیها، و من نظرالله الیه لم یعذبه؛ (۱۷)

هر زنی که در خانه ی شوهر به منظور اصلاح امور خانه، چیزی را جا به جا کند، خدا به او نظر رحمت کند؛ و کسی که خدا به او نظر کند عذابش نخواهد کرد».

همچنین آن حضرت فرمود:

«ما من امراه تسقی زوجها شربه من ماء الا کان خیراً لها من عباده سنه صیام نهارها و قیام لیلها؛ (۱۸) هر زنی که جرعه آبی به دست شوهر خود دهد، برای او بهتر است از عبادت یک سال که روزهایش را روزه باشد و شب ها را به عبادت و شب زنده داری بگذرانند.

کار در خانه برای زن، از نظر قانونی، لازم نیست؛ ولی برای اداره ی هر چه بهتر خانه و کمک رسانی به شوهر در مدیریت خانواده، امری بسیار مهم و حیاتی است و اگر زن از انجام آنها سرباز زند، مرد در اداره ی خانواده ناتوان خواهد بود؛ از این رو صلاح زن نیز در آن است که کارهای درون خانه را انجام دهد و خود را در اداره ی خانه سهیم نما ید .

همچنین اخلاق اسلامی حکم می کند مردها، همسران خود را در انجام کارهای خانه کمک کنند و آنان را در انجام وظایف مربوط به مدیریت داخل منزل یاری رسانند.

استقلال فرهنگی در گفتمان امام؛ دفاع آشکار از فطرت توحیدی

وابستگی فرهنگی و دل به خرده‌فرهنگ‌های جهانی سپردن جامعه را دچار فرسایش هویتی می‌کند؛ اما امام بابصیرت خویش به این امر به‌خوبی واقف بودند که فرهنگ به‌مثابه ستون فقرات هویت یک ملت است.

از جمله تأکیدات حضرت امام خمینی در شرایط مختلف چه پیش از انقلاب و چه پس از پیروزی انقلاب اسلامی تأکید بر حفظ استقلال بوده و در این میان با تأمل در میراث فکری امام در می‌یابیم که حفظ استقلال فرهنگی در نگاه ایشان از اهمیت ویژه‌تری برخوردار بوده است. چرا که امام به‌خوبی می‌دانست خطر استحاله فرهنگی به‌مراتب از خطر تهاجم نظامی بیشتر است.

وقتی بحث از استقلال می‌شود موضوع عدم وابستگی به غرب و شرق در ذهن ما خودنمایی می‌کند و بلافاصله استقلال را موضوعی اجتماعی و سیاسی قلمداد می‌کنیم حال‌آنکه محصور کردن استقلال در عدم وابستگی، نوعی نگاه تقلیل‌گرایانه به ماهیت استقلال است.

در نگاه امام که همان نگاه توحیدی است همه شئون فردی و اجتماعی انسان باید بر مبنای توحید عملی شکل بگیرد؛ به دیگر سخن باید ردپای خدا را در همه ابعاد زندگی دید و دنبال کرد.

باتوجه به آنچه گفته شد مفهوم استقلال فرهنگی این است که تن‌دادن به فرهنگ وابسته، به‌نوعی فاصله‌گرفتن از توحید و تن‌دادن به شرک خفی است. فرهنگی که از متن دین نشئت نگرفته باشد همواره در ساحت عمل و اندیشه با خطر شرک مواجه است و استقلال فرهنگی یعنی حذف شرک خفی و تقویت توحید عملی مبتنی بر کسب رضای الهی. در این نگاه استقلال فرهنگی دیگر موضوعی اجتماعی و سیاسی نیست؛ بلکه معنایی اعتقادی به خود می‌گیرد.

قرآن می‌فرماید: «فَأَقِمْ وَجْهَکَ لِلدِّینِ حَنِیفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِی فَطَرَ النَّاسَ عَلَیْهَا لَا تَبْدِیلَ لِخَلْقِ اللَّهِ؛ پس تو مستقیم روی به‌جانب آیین پاک اسلام آور درحالی‌که از همه کیش‌ها روی به خدا آری، و پیوسته از طریق دین خدا که فطرت خلق را بر آن آفریده است پیروی کن که هیچ تغییری در خلقت خدا نباید داد».

طبق این آیه فطرت انسان مبتنی بر توحید بنا شده و بر مؤمن واجب و لازم است تا از هرآنچه فطرت او را تبدیل به امر دیگری می‌کند فاصله بگیرد. از جمله اموری که می‌تواند به صیانت از فطرت منجر شود تبعیت از فرهنگ دینی و فاصله‌گرفتن از فرهنگ بیگانه است. در حقیقت استقلال فرهنگی در نگاه امام امری اعتقادی در راه صیانت از فطرت توحیدی است.

اگر بخواهیم دقیق‌تر و عمیق‌تر به این موضوع نگاه کنیم باید در دوگانگی ولایت الله و ولایت طاغوت تأمل نماییم. آنچه در ولایت الله موضوعیت دارد این است که خدا و اسلام نزد شیعه مرجعیت معرفتی دارد؛ بنابراین هرگونه وابستگی فرهنگی به غیر، اعتقاد به این مرجعیت معرفتی را خدشه‌دار می‌سازد ازاین‌جهت پیروی از استقلال فرهنگی معنایی جز خطزدن ولایت طاغوت و تأیید ولایت الهی ندارد.

از دیگر دریچه‌هایی که امام از آن دریچه به موضوع استقلال فرهنگی نظر می‌افکندند موضوع تحقق وعده الهی و زمینه‌سازی ظهور است. آنچه بستر زمینه‌ساز ظهور می‌گردد تقویت توحید است و استقلال فرهنگی را می‌توان گامی در جهت تقویت توحید در تمام شئون زندگی انسان دانست. استقلال فرهنگی از لوازم بصیرت یک اجتماع است و اجتماع بصیر همان اجتماع منتظر خواهد بود. در حقیقت شرط لازم برای بصیرت مهدوی، دارابودن استقلال فرهنگی‌ست به‌همین دلیل رسیدن به تمدن نوین اسلامی بدون ردشدن از جاده استقلال فرهنگی امکان‌پذیر نیست.

ثمره استقلال فرهنگی پیشگیری از تسلط کفر بر حق است از این روی در نگاه خمینی تأکید بر استقلال فرهنگی نه صرفاً موضوعی ایدئولوژیک بلکه به مثابه رویارویی حق و باطل است.

حقیقت استقلال فرهنگی انزوا و طرد دستاوردهای بشری نیست؛ بلکه امام با تأکید بر این استقلال به دنبال بازآفرینی اصالت انسان و احیای خودِ اصیل در وجود آدمی بودند. پرهیز از تقلید و بازیابی هویت اصیل انسانی پیش‌زمینه‌های لازم در رشد و بالندگی انسان است و امام خمینی با این هدف به استقلال فرهنگی تأکید داشتند. ایجاد معنای غایی برای حیات اجتماعی از مهم‌ترین ثمراتی است که امام در تشویق به استقلال فرهنگی دنبال می‌کند.

از دیگر دلایل تأکید امام بر استقلال فرهنگی می‌توان به محصول روانی این استقلال اشاره کرد. وقتی ملتی روی پای خود بایستد عزت‌نفسش افزون و حس بی‌ریشگی و عدم تعلق در او تضعیف می‌گردد. امام به دنبال ایجاد امنیت روانی و معنوی در جامعه بودند که میوه این امنیت ریشه در حفظ استقلال فرهنگی داشت. معضل بحران هویتی که ناشی از وابستگی فرهنگی است تنها به‌واسطه استقلال فرهنگی درمان می‌شود و این‌گونه یک ملت با حفظ هویت جمعی ازخودبیگانگی را درمان می‌کند.

وقتی در رابطه با جهاد اکبر سخن می‌گوییم صرفاً مقابله با برخی از تمایلات نفسانی در نظر می‌آید حال‌آنکه یکی از ابعاد مهم در جهاد با نفس مقابله با خودکم‌بینی و غرب‌زدگی است. استقلال فرهنگی که امام به دنبال ترویج آن بودند دقیقاً تمرین نوعی جهاد با نفس است و حیات اجتماع را تأمین می‌کند.

وابستگی فرهنگی و دل به خرده‌فرهنگ‌های جهانی سپردن جامعه را دچار فرسایش هویتی می‌کند؛ اما امام بابصیرت خویش به این امر به‌خوبی واقف بودند که فرهنگ به‌مثابه ستون فقرات هویت یک ملت است. به همین دلیل تقویت خودپنداره فرهنگی و حفظ استقلال فرهنگی را تنها راه مبارزه با این چالش می‌دانستند. استقلال فرهنگی نتیجه‌ای جز احیای سرمایه فرهنگی ندارد و سرمایه فرهنگی در جامعه دینی چیزی جز باورها و ارزش‌های دینی نیست. حضرت امام به دنبال این بودند تا جامعه به این حجم از بصیرت برسد که خودش به دنبال تولید و انتشار فرهنگ دینی برود و به‌جای مصرف‌کننده فرهنگ وارداتی به تولیدکننده فرهنگی در جهان مبدل شود. فرهنگ غربی قصد دارد هژمونی خود را در معنابخشی به زندگی به جهان غالب کند و هدف از استقلال فرهنگی که امام دنبال می‌کرد شکستن این هژمونی و ارائه یک فرهنگ اصیل و ناب اسلامی بود.